

Súd: Krajský súd Nitra
Spisová značka: 9CoP/10/2023
Identifikačné číslo súdneho spisu: 4122212460
Dátum vydania rozhodnutia: 28. 02. 2023
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Katarína Marčeková
ECLI: ECLI:SK:KSNR:2023:4122212460.1

Uznesenie

Krajský súd v Nitre, v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Kataríny Marčekovej a členiek senátu Mgr. Ingrid Radošickej Vallovej a Mgr. Andrey Szombathovej-Polákovej, vo veci prípustnosti prevzatia T. Z., nar. XX. XX. XXXX, trvale bytom X., t. č. R. Q. T. M., zastúpeného súdnym ustanoveným opatrovníkom R. T., nar. XX. XX. XXXX, bytom T. - T., Y. XXXX/XX, zastúpeného Obcou Kajal ako súdom ustanoveným procesným opatrovníkom, za účasti ústavu zdravotníckej starostlivosti - Psychiatrická nemocnica Veľké Zálužie, so sídlom Veľké Zálužie, Rínok 334/48, IČO: 00 607 274, za účasti Okresnej prokuratúry Nitra, o odvolaní opatrovníčky umiestneného proti uzneseniu Okresného súdu Nitra zo dňa 7. decembra 2022 č. k. 13Pu/22/2022-15 takto

rozhodol:

Odvolací súd napadnuté uznesenie súdu prvej inštancie **z r u š u j e** a vec mu vracia na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

o d ô v o d n e n i e :

1. Napadnutým uznesením súd prvej inštancie vyslovil, že prevzatie obmedzeného T. Z., nar. XX. XX. XXXX do ústavu zdravotníckej starostlivosti je prípustné a rozhodol, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania. Rozhodnutie po právnej stránke odôvodnil ustanoveniami § 253 ods. 1, § 260 ods. 1, § 261, § 262 ods. 1 až 3, § 52 CMP a uviedol, že R. nemocnica T. M. zaslala súdu prvej inštancie dňa 05. 12. 2022 hlásenie o tom, že vyššie menovaný pacient bol prijatý do ich zdravotníckej starostlivosti dňa 25. 11. 2022 na základe príkazu okresného prokurátora v Galante č. k. 1Pv 354/22/2022-32 bez súhlasu opatrovníčky R. T., nar. XX. XX. XXXX, trvale bytom T. - T., Y. XXXX/XX. Súd prvej inštancie preto v zmysle § 254 ods. 2 CMP začal konanie z úradnej povinnosti o vyslovenie prípustnosti prevzatia a držania pacienta v ústave zdravotníckej starostlivosti. Súd prvej inštancie kontaktoval opatrovníčku R. T., nar. XX. XX. XXXX ohľadom zistenia dôvodu odmietnutia súhlasu s hospitalizáciou obmedzeného T. Z.. Opatrovníčka uviedla, že nesúhlasí s hospitalizáciou T. Z., je chorý od malička, doteraz sa o neho nikto nezaujímal, ona sa o neho starala a nevie, prečo ho chcú teraz zrazu liečiť. Ďalej uviedla, že T. Z. jej odtiaľ volá s plačom, je mu zle z liekov, chce, aby bol prepustený domov. Vulgárne sa vyjadrovala na lekárov aj pracovníkov súdu. Ošetrojúci lekár vo svojej výpovedi uviedol, že pacient bol prijatý dňa 25. 11. 2022 o 15.47 hod., bol opakovane vo výkone trestu pre majetkovú trestnú činnosť, aktuálne bol vo väzbe pre nebezpečné vyhrážanie a všeobecné ohrozenie, bol uznaný nepríčetným. Aktuálne bol po exkulpácii eskortovaný do R. nemocnice T. M.. Jedná sa o opakovane psychiatricky hospitalizovaného pacienta na psychiatrickom oddelení Galanta aj Pezinok pre organickú poruchu osobnosti, schizofréniu bližšie neurčenú a polytoxikomániu. Pacient súhlasí s hospitalizáciou, je obmedzený spôsobilosti na právne úkony, telefonicky bola vyzvaná opatrovníčka, ktorá odmietla súhlas s hospitalizáciou. Hospitalizácia pacienta je nevyhnutná, nakoľko bol znaleckým posudkom uznaný za nepríčetného a nebezpečného pre spoločnosť. Predpokladaná dĺžka hospitalizácie je 3 mesiace a viac. Výsluch nebude na ujmu zdravotného stavu pacienta. Vzhľadom k vyššie uvedenému vyjadreniu ošetrojúceho lekára, že výsluch pacienta nebude na ujmu jeho zdravotného stavu, súd prvej inštancie pristúpil k výsluchu pacienta, ktorý uviedol, že ho priviezla kriminálka z Galanty, bolo to v piatok 25. Netuší prečo ho tam priviezli, asi mu to naordinovali. Chce ísť domov, je tam stratený, nevie sa tam zorientovať, šibe mu z toho. Má

tam ešte väčšie problémy ako keď bol u sestry, nemá tam svoj pokoj, už nevláda. Bol na psychiatrii v Galante, ale len krátkodobo na 14 - 15 dní. On nikomu nič nespravil, bolo mu ublížené a na to doplatil. Má ambulatnú psychiatričku, má od nej lieky, berie ich aj tam. Chcel by ísť strašne domov. Viac k veci nevedol. Súd prvej inštancie sa oboznámil so zdravotnou dokumentáciou pacienta a konštatoval, že táto korešponduje s vyjadrením ošetrojúceho lekára. Vzhľadom na uvedené vo výpovedi ošetrojúceho lekára, že obmedzený T. Z. bol uznaný za nepríčetného a je nebezpečný pre spoločnosť, je nevyhnutná jeho hospitalizácia. Rozsudkom Okresného súdu Galanta č. k. 21Ps/16/2020-82 zo dňa 10. 02. 2021 bol T. Z. obmedzený spôsobilosti na právne úkony. V rozsudku bola obmedzenému ustanovená za opatrovníčku R. T.. Na základe telefonického rozhovoru ustanovená opatrovníčka R. T. odmietla podpísať súhlas s hospitalizáciou obmedzeného. Súd prvej inštancie vzhľadom na vykonané dokazovanie mal za to, že v danom prípade sú splnené podmienky uvedené v § 6 ods. 9 písm. d) Zák. č. 576/2004 Z. z. (informovaný súhlas sa nevyžaduje v prípade ambulantnej starostlivosti alebo ústavnej starostlivosti, ak ide o osobu, ktorá v dôsledku duševnej choroby alebo s príznakmi duševnej poruchy ohrozuje seba alebo svoje okolie alebo ak hrozí vážne zhoršenie jej zdravotného stavu), za ktorých môže byť pacient do ústavu zdravotníckej starostlivosti bez jeho súhlasu prevzatý (v prípade pozbaveného spôsobilosti na právne úkony v plnom rozsahu bez súhlasu jeho opatrovníka), a preto postupoval v zmysle § 262 ods. 1 CMP, nakoľko sa nepodarilo získať súhlas opatrovníka a rozhodol tak, ako je uvedené vo výroku tohto uznesenia. O trovách konania súd prvej inštancie rozhodol podľa § 52 CMP tak, že žiadnemu z účastníkov nepriznal nárok na náhradu trov konania.

2. Proti tomuto rozhodnutiu podala opatrovníčka R. T. v zákonom stanovenej lehote odvolanie a tvrdila, že súd ju mal kontaktovať telefonicky a nevedela, že sa jej rozprávanie po telefóne použije ako jej výpoveď pred súdom. Toto považovala za porušenie jej práva na spravodlivý proces. Bola presvedčená, že pred súdom mala osobne vypovedať. Tvrdila, že T. Z. bol políciou Okresného riaditeľstva v Galante privezený dňa 08. 09. 2022 do R. oddelenia v E., bol obmedzený na slobode pre tr. čin nebezpečného vyhrážania. Tam bol do 20. 09. 2022, až v tento deň bol prevezený do väzby v S.. Teda 12 dní tam bol preto, lebo podľa jej domienky ho do väzby nemohli umiestniť, nakoľko mal rozbitú hlavu a pravdepodobne mal aj otras mozgu, pričom toto mu spôsobil polícia známy človek. Polícia by ho za normálnych okolností dala do väzby, ale nemohli, nakoľko by ho väzba v takomto stave neprijala, preto ho nechali na psychiatrii v Galante. T. Z. bol daný do väzby až tieto zranenia pominuli dňa 20. 09. 2022 do 25. 11. 2022 - vo väzbe bol tiež liečený, teda považovala, že skoro tri mesiace obmedzenia na slobode a tiež s tým už spojené liečenie je dostačujúce, aby sa mohlo prejsť na ambulantné liečenie v jej opatere. Domáhala sa, aby súd zrušil obec ako procesného opatrovníka T. Z.. Opatrovníčka v rámci doplnenia odvolania uviedla, že T. Z., jej brat, nikomu nič nespravil a žiadala, aby ho prepustili do domáceho liečenia.

3. K odvolaniu opatrovníčky sa vyjadrila Okresná prokuratúra, ktorá uviedla, že na začatie konania (ex offa) vo veci nedobrovoľnej hospitalizácie menovaného v zdravotníckom zariadení boli splnené všetky zákonné podmienky. Pacient bol bezprostredne pred prijatím do zariadenia príkazom Okresného prokurátora v Galante sp. zn. 1Pv 354/22/2202-32 zo dňa 25. 11. 2022 prepustený z väzby za súčasného dodania do zdravotníckeho zariadenia poskytujúceho zdravotnú starostlivosť duševne chorým osobám (PN T. M.). Menovaný bol trestne stíhaný (OO PZ Galanta) pre prečin nebezpečného vyhrážania, pričom v priebehu vyšetrovania bol v danej trestnej veci vypracovaný znalecký posudok MUDr. Moniky Gregorovej č. 475/2022. Zo znaleckého posudku je zrejmé, že je u menovaného prítomná závažná duševná porucha - organická porucha osobnosti s organickým korelátom potvrdeným CI vyšetrením mozgu (kôrová atrofia). Je dôsledkom dlhodobého užívania prchavých rozpúšťadiel a alkoholu a epileptických paroxyzmov. Pobyt menovaného na slobode je pre spoločnosť potenciálne nebezpečný, predovšetkým v takýchto psychotických stavoch a je potrebné uložiť obvinenému ochranné psychotické liečenie ústavnou formou. V čase dodania menovaného do zdravotníckeho zariadenia boli dané podmienky odôvodňujúce preventívny postup smerujúci k ochrane osoby, ktorá s ohľadom na diagnózu môže byť nebezpečná seba a svojmu okoliu. Takéto ohrozenie v čase jej umiestnenia reálne existovalo. Nakoľko sa jedná o osobu obmedzenú v spôsobilosti na právne úkony (vrátane rozhodovania o jej zdravotnom stave), potom čo opatrovníčka odmietla dať súhlas s jeho hospitalizáciou, boli splnené podmienky uvedené v ustanovení § 6 ods. 9 písm. d) zákona č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti, podľa ktorého sa informovaný súhlas nevyžaduje v prípade ambulantnej starostlivosti alebo ústavnej starostlivosti, ak ide o osobu, ktorá v dôsledku duševnej choroby alebo s príznakmi duševnej poruchy ohrozuje seba alebo svoje okolie, alebo ak hrozí vážne zhoršenie jej zdravotného stavu. Pokiaľ odvolateľka namieta, že v konaní nebola

riadne vypočutá, je potrebné uviesť, že konanie o vyslovenie prípustnosti prevzatia do zdravotníckeho zariadenia je zamerané na existenciu zákonných dôvodov pre umiestnenie konkrétnej osoby do zariadenia, pričom na istú neformálnosť konania (telefonické vypočutie opatrovníčky) možno dôvodiť aj veľmi krátkymi lehotami na jednotlivé procesné úkony súdu, vrátane vydania meritórneho rozhodnutia. Toto podčiarkuje aj to, že zásah do integrity človeka je potrebné preukázať v čo najkratšom čase, aby sa v prípade jeho neopodstatnenosti mohla osoba vrátiť čo najskôr do bežného života. V predmetnom konaní opatrovníčka (odvolateľka) navyše neposkytla súčinnosť ani zariadeniu, ktoré sa pokúšalo získať jej súhlas s hospitalizáciou menovaného a ani súdu (na adresu ktorého použila vulgarizmy). V takomto druhu konania nie je reálne, aby súd menovanej doručoval predvolanie na termín pojednávania, na ktorom by bola táto následne vypočutá. Skutočnosti, ktoré súd zistil z telefonického rozhovoru uviedol v odôvodnení rozhodnutia, ktoré jej bolo následne doručované, navyše s poukazom na ustanovenie § 262 CMP súd rozhodne o prípustnosti prevzatia do zdravotníckeho zariadenia uznesením bez nariadenia pojednávania. Pre svoje rozhodnutie súd zabezpečil všetky podklady (informácie a závery), ktoré prispeli k jeho rozhodnutiu o prípustnosti detencie u menovaného. Súd sa oboznámil s názorom opatrovníčky menovaného, závermi ošetrojúceho lekára, zdravotnou dokumentáciou menovaného, ako aj vykonal výsluch menovaného v zariadení (§ 261 CMP). Na základe vyššie uvedeného považovala predmetné uznesenie súdu o vyslovení prípustnosti prevzatia a držania v ústave zdravotníckej starostlivosti umiestneného za zákonné a dôvodné, a preto navrhla, aby ho odvolací súd potvrdil a odvolanie menovanej zamietol v celom rozsahu. Zároveň dodala, že po nadobudnutí právoplatnosti uznesenia o zastavení trestného stíhania podľa § 215 ods. 1 písm. e) Trestného poriadku 1Pv 354/22/222-31 zo dňa 24. 11. 2022, ktoré bolo vydané Okresnou prokuratúrou Galanta bude príslušný prokurátor iniciovať konanie, aby vecne a miestne príslušný súd uložil menovanému ochranné liečenie (ústavnou formou), čo rovnako za súčasného stavu odôvodňuje, aby menovaný bol do uvedeného právoplatného rozhodnutia hospitalizovaný v zdravotníckom zariadení, aj na základe uvedeného konania o vyslovenie prípustnosti prevzatia a držania v zdravotníckom zariadení, nakoľko je jeho pobyt na slobode potenciálne nebezpečný a k svojmu ochoreniu pristupuje spolu so svojou opatrovníčkou zjavne nekriticky.

4. K podanému odvolaniu sa vyjadrila Obec Kajal, ktorá uviedla, že v časti odvolania, v ktorej opatrovníčka namietala, aby Obec Kajal vystupovala ako procesný opatrovník, je dôvodné. Čo sa týka vecnej stránky prejednávanej veci, tú považovala za správnu.

5. K vyjadreniu obce sa vyjadrila Okresná prokuratúra, ktorá uviedla, že rozhodnutie súdu o ustanovení procesného opatrovníka považuje za zákonné, nakoľko v danom prípade existuje pochybnosť o tom, že by sestra menovaného objektívne vyhodnotila, čo je v najlepšom záujme menovaného. Skutočnosť, že v prebiehajúcom konaní zjavne nekriticky pristupuje k závažným zisteniam ohľadne zdravotného stavu menovaného, nespôsobuje so zdravotným zariadením a počas súdneho konania ako zákonná zástupkyňa menovaného nespôsobovala ani so súdom, sa javí ako dostatočný dôvod na to, že súd za procesného opatrovníka ustanovil s poukazom na ustanovenie § 71 odsek 2 CSP obec, v ktorej mal menovaný poslednú adresu trvalého pobytu. Zároveň poznamenala, dňa 13. 01. 2023 podala na Okresný súd Galanta návrh na uloženie ochranného psychiatrického liečenia menovanému ústavnou formou (sp. zn. 1Pv 354/22/2202-44), z ktorého rovnako vyplýva, že pobyt menovaného na slobode je nebezpečný (pre nepričetnosť nebol trestne zodpovedný).

6. Krajský súd v Nitre ako súd odvolací podľa § 34 zák. č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej len CSP), preskúmal napadnuté rozhodnutie súdu prvej inštancie, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo (§ 65, § 66 Civilného mimosporového poriadku, ďalej „CMP“) bez nariadenia odvolacieho pojednávania a dospel k záveru, že napadnuté uznesenie súdu prvej inštancie je potrebné podľa § 389 ods. 1 písm. a), b) CSP zrušiť a vec vrátiť súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

7. Z obsahu súdneho spisu vyplýva, že na základe oznámenia Psychiatrickej nemocnici Veľké Zálužie, doručenom súdu prvej inštancie dňa 5. decembra 2022, súd prvej inštancie uznesením zo dňa 7. decembra 2022 č. k. 13Pu/22/2022-10 začal v súlade s § 254 ods. 2 CMP konanie o vyslovenie prípustnosti prevzatia a držania v ústave zdravotníckej starostlivosti umiestneného. Súd prvej inštancie uznesením zo dňa 7. decembra 2022 č. k. 13Pu/22/2022-11 ustanovil Obec Kajal za procesného opatrovníka pre umiestneného. Zo zápisnice z výsluchu, napísaného v Psychiatrickej nemocnici Veľké Zálužie dňa 7. decembra 2022, vyhotovenou vyššou súdnou úradníčkou Okresného súdu Nitra (č. I. 13 a 14) vyplýva, že vyššia súdna úradníčka vykonala výsluch s ošetrojúcou lekárkou MUDr. Konvickou, ktorá uviedla, že pacient bol prijatý dňa 25. 11. 2022 o 15.47 hod., bol opakovane vo výkone trestu pre

majetkovú trestnú činnosť, aktuálne bol vo väzbe pre nebezpečné vyhrážanie a všeobecné ohrozenie, bol uznaný nepríčetným. Aktuálne bol po exkulpácii eskortovaný do R. M.. Jedná sa o opakovane psychiatricky hospitalizovaného pacienta na psychiatrickom oddelení Galanta aj Pezinok pre organickú poruchu osobnosti, schizofréniu bližšie neurčenú a polytoxikomániu. Pacient súhlasí s hospitalizáciou, je obmedzený spôsobilosti na právne úkony, telefonicky bola vyzvaná opatrovníčka, ktorá odmietla súhlas s hospitalizáciou. Hospitalizácia pacienta je nevyhnutná, nakoľko bol znaleckým posudkom uznaný za nepríčetného a nebezpečného pre spoločnosť. Predpokladaná dĺžka hospitalizácie je 3 mesiace a viac. Výsluch nebude na ujmu zdravotného stavu pacienta. Zo zápisnice ďalej vyplýva, že vyššia súdna úradníčka poučila umiestneného o jeho procesných právach a vykonala výsluch pacienta, resp. umiestneného, ktorý uviedol, že ho priviezla kriminálka z Galanty, bolo to v piatok 25. Netuší, prečo ho tam priviezli, asi mu to naordinovali. Chce ísť domov, je tam stratený, nevie sa tam zorientovať, šibe mu z toho. Má tam ešte väčšie problémy, ako keď bol u sestry, nemá tam svoj pokoj, už nevládze. Bol na psychiatrii v Galante, ale len krátkodobo na 14 - 15 dní. On nikomu nič nespravil, bolo mu ublížené a na to doplatil. Má ambulantnú psychiatričku, má od nej lieky, berie ich aj tam. Chcel by ísť strašne domov. Následne súd prvej inštancie rozhodol napadnutým uznesením. Oznámením Okresnej prokuratúry Nitra, doručenej súdu prvej inštancie dňa 23. decembra 2022, vstúpila Okresná prokuratúra Nitra do konania v zmysle § 13 ods. 1 CMP.

8. Podľa § 2 ods. 1 CMP na konania podľa tohto zákona sa použijú ustanovenia Civilného sporového poriadku, ak tento zákon neustanovuje inak.

9. Podľa § 253 ods. 1 CMP zdravotnícke zariadenie, v ktorom je osoba umiestnená z dôvodov uvedených v osobitnom predpise (ďalej len „umiestnený“), je povinné oznámiť súdu do 24 hodín prevzatie umiestneného bez jeho informovaného súhlasu. Oznamovaciu povinnosť má zdravotnícke zariadenie aj vtedy, ak umiestnený svoj informovaný súhlas odvolá, a to do 24 hodín od odvolania informovaného súhlasu.

10. Podľa § 254 ods. 2 CMP súd začne konanie bez návrhu na základe oznámenia zdravotníckeho zariadenia podľa § 253, ak sa konanie nezačalo už skôr na návrh.

11. Podľa § 255 ods. 1 CMP účastníkom konania o prípustnosti prevzatia a držania v zdravotníckom zariadení je umiestnený a zdravotnícke zariadenie.

12. Podľa § 260 ods. 1, 2, 3 CMP súd umiestneného vyslúchne. Výsluch umiestneného súd uskutoční spôsobom, ktorý je vhodný a primeraný s ohľadom na zdravotný stav. Ak je výsluch na ujmu zdravotného stavu, možno od výsluchu upustiť. Súd v takomto prípade umiestneného vzhľadne. Ak o to požiada umiestnený, vyslúchne ho vždy súd.

13. Podľa § 261 CMP súd sa oboznámi s názorom ošetrojúceho lekára, prípadne ďalších osôb, ktoré môžu objasniť stav veci, a so zdravotnou dokumentáciou umiestneného.

14. Podľa § 389 ods. 1 písm. a) CSP odvolací súd rozhodnutie súdu prvej inštancie zruší, len ak neboli splnené procesné podmienky.

15. Podľa § 389 ods. 1 písm. b) CSP odvolací súd rozhodnutie súdu prvej inštancie zruší, len ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, ak tento nedostatok nemožno napraviť v konaní pred odvolacím súdom.

16. Článok 5 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, článok 8 Listiny základných ľudských práv a slobôd a článok 17 Ústavy Slovenskej republiky zaručuje právo na osobnú slobodu. Podľa článku 17 Ústavy Slovenskej republiky, prípady, v ktorých možno prevziať osobu do zdravotníckej starostlivosti alebo ju v nej držať bez jej súhlasu, môžu byť definované len zákonom, a to zákon č. 576/2004 Z. z. Zákon o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Aby nedochádzalo k zneužitiu tohto inštitútu, Civilný mimosporový poriadok upravuje v ustanoveniach § 252 až § 271 osobitné konanie o prípustnosti prevzatia a držania v zdravotníckom zariadení (tzv. detenčné konanie).

17. Detenčné konanie prebieha obligatórne s pojednávaním. Z hľadiska priebehu konania sa rozlišujú dve štádiá detenčného konania, ktoré na seba vzájomne nadväzujú. Pre obidve fázy je zásadná skutočnosť, že zdravotnícke zariadenie môže umiestneného vždy prepustiť, aj keď súd rozhodol, že existovali zákonné dôvody na prevzatie osoby do zariadenia. Prvou fázou je konanie o vyslovenie prípustnosti prevzatia do zdravotníckeho zariadenia a druhou fázou je konanie o prípustnosti ďalšieho držania v zdravotníckom zariadení. Ide o konanie mimosporové, ovládané princípom vyšetrovacím a je preto povinnosťou súdu, aby v súčinnosti s účastníkmi konania zistil skutočný stav veci (tzv. princíp materiálnej pravdy). Preukázanie skutočností právne relevantných pre vydanie meritórneho rozhodnutia súd zisťuje v procese dokazovania. Za dôkaz môžu slúžiť všetky prostriedky získané zákonným spôsobom, ktorými sa preukáže opodstatnenosť detencie. Jedným z dôkazných prostriedkov, ktorý slúži na objasnenie stavu veci, je výsluch účastníkov konania, ide pritom o špecifický dôkazný prostriedok. K výsluchu by mal súd pristúpiť, ak tieto skutočnosti nie je možné preukázať inak. V detenčnom konaní zákon ukladá súdu povinnosť vyslychnúť osobu umiestneného, pričom cieľom výsluchu je vo všeobecnej rovine garantovať tejto osobe všetky jednotlivé zložky práva na spravodlivý proces a vyvážiť nerovné podmienky pri ich uplatnení. Súčasným cieľom výsluchu je zistenie názoru umiestnenej osoby, a to priamo na základe vnemov sudcu. Rámcové pravidlá pre výsluch účastníka konania ako druhu dôkazného prostriedku upravuje § 195 CSP.

18. Nová právna úprava v Civilom mimosporovom poriadku (§ 260 a § 243 CMP) zaviedla v prípade, ak súd upustí od výsluchu osoby umiestnenej v zdravotníckom zariadení (ako aj v prípade konania o spôsobilosti na právne úkony) nový inštitút, a to inštitút vzhľadnutia osoby, o ktorej detencii sa koná. Vychádza zo zásady, že je neprípustné rozhodovať o tak závažnom zásahu do slobody človeka, akým obmedzenie osobnej slobody je, len „od stola“, ale je potrebné počuť názor posudzovanej osoby, prípadne ju aspoň vidieť. Zákon tak súdu ukladá povinnosť osobu, o ktorej detencii sa koná, vzhliadnúť v prípade, ak sa upustí od jej výsluchu. Nie je vylúčené, že v určitých prípadoch sa vzhliadnutie prelína s výsluchom účastníka, pri ktorom s ním má sudca tiež priamy očný kontakt. Vzhliadnutie možno vnímať ako osobitný procesný postup, ktorý smeruje k naplneniu požiadavky prirodzenej dôstojnosti človeka, jeho osobnej nezávislosti vrátane slobody autonómie, nediskriminácie, rešpektovaniu odlišností osôb so zdravotným postihnutím. Povinnosťou súdu pri rozhodovaní o osobnej slobode človeka je vychádzať zo subjektívneho hľadiska, ktoré znamená, že súd primárne nevychádza z diagnózy osoby, o ktorej sa rozhoduje, ale ako sa navonok prejavuje jej schopnosť obstarat' si svoje veci, začleniť sa do bežného života, reagovať na bežné impulzy.

19. Vychádzajúc z vyššie uvedeného, je zrejmé, že v prípade výsluchu, ako i vzhliadnutia, by mal tento úkon uskutočniť sudca. K tomu prihliada i judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“), z ktorej vyplýva, že sudcovia, ktorí rozhodujú o závažných veciach zasahujúcich do súkromného života človeka (akými sú konania v niektorých statusových veciach fyzických osôb), by v zásade mali mať osobný kontakt s týmto človekom (porovnaj rozhodnutia ESLP vo veciach: X a Y p. Chorvátsku, sťažnosť č. 5193/09; Sýkora p. Českej republike, sťažnosť č. 23419/07). Takýto záver je plne súladný i so záverom uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 31. júla 2018 sp. zn. 2 Cdo 31/2018, v ktorom najvyšší súd uviedol, že nakoľko sa vzhliadnutím rozumie pokus o zistenie stavu človeka vlastným pozorovaním sudcu, ktorý o detencii rozhoduje, nemá byť realizovaný prostredníctvom inej súdnej osoby. Je totiž vždy nevyhnutné, aby si sudca sám na základe priameho kontaktu s umiestnenou osobou vytvoril úsudok nielen o možnostiach jej výsluchu, ktorý je jednou z procesných záruk určených na ochranu jej základného práva na osobnú slobodu, ale tiež o schopnosti umiestnenej osoby chápať obsah uznesenia súdu o prípustnosti prevzatia do ústavu. Z judikatúry ESLP taktiež vyplýva, že v určitých výnimočných situáciách postačí, ak tento úkon vykoná na základe poverenia sudcu vyšší súdny úradník, a to však najmä vtedy, ak sa rozhoduje o osobe, o ktorej detencii už bolo skôr rozhodované, ktorá už bola v minulosti sudcom vzhliadnutá a v prebiehajúcim konaní je jej zdravotný stav, pre ktorý už bola v minulosti držaná v zdravotníckom zariadení, podľa aktuálnych lekárskeho posudkov takej povahy, že nie je možné očakávať jej zlepšenie (porovnaj rozhodnutie ESLP vo veci Berková p. Slovenskej republiky sťažnosť č. 67149/01; Ivinović p. Chorvátsku, č. 13006/13; Lashin p. Rusku, sťažnosť č. 33117/02). Takýto mimoriadny postup súdu však musí byť v odôvodnení jeho rozhodnutia podrobne a dôkladne odôvodnený (viď stanovisko NS ČR sp. zn. Cpjn 201/2015).

20. Odvolací súd poukazuje na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR zo dňa 30. mája 2022 sp. zn. 2Cdo/154/2021, ktoré bolo publikované v zberka stanovísk a rozhodnutí Najvyššieho súdu SR pod č. R 57/2022, a z ktorého vyplýva, že v prípade, ak výsluch, resp. vzhliadnutie umiestneného v zmysle

§ 260 Civilného mimosporového poriadku neboli realizované sudcom, ale vyšším súdnym úradníkom, túto procesnú vadu nie je možné konvalidovať výsluchom vykonaným dodatočne, po uplynutí zákonnej 5-dňovej lehoty v zmysle § 262 Civilného mimosporového poriadku. Nevypočutie ošetrojúceho lekára umiestneného, ale len lekára, ktorý nebol ošetrojúcim lekárom umiestneného a zároveň ani neposkytol dostatočné informácie o jeho zdravotnom stave a ani o tom, akým spôsobom umiestnený ohrozuje seba alebo svoje okolie, je porušením práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku.

21. Vada v obsadení súdu je nedostatkom procesnej podmienky na strane súdu, keď rozhodoval vo veci vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený. Nestrannosť súdu je súčasťou práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 Dohovoru, pričom rovnaké právo je zakotvené aj v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky. Náprava nedostatku tejto procesnej podmienky spočíva v zrušení rozhodnutia a vrátení veci na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, s predpokladom odstránenia zistenej procesnej vady.

22. Vada konania vymedzená v citovanom ustanovení § 389 ods. 1 písm. b) CSP je vo svojej podstate porušením základného práva účastníka súdneho konania na spravodlivý proces, ktoré právo zaručuje v podmienkach právneho poriadku Slovenskej republiky okrem zákonov aj článok 46 a nasl. Ústavy SR a článok 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (Oznámenie Ministerstva zahraničných vecí ČSFR č. 209/1992 Zb.).

23. Za situácie, že v danej veci vykonala výsluch umiestneného vyššia súdna úradníčka, súd prvej inštancie v predmetnej veci nepostupoval v súlade s vyššie uvedenými závermi, ako i citovanou právnou úpravou. V prípade detenčného konania ide totiž o taký zásah do slobody človeka, kde je neprípustné rozhodovať len „od stola, ale je potrebné počuť názor posudzovanej osoby, prípadne ju aspoň vidieť. V takomto prípade je potrebné, aby osobu umiestňovaného vyslúchol sudca. Preto, ak súd prvej inštancie rozhodol napadnutým uznesením tak, že vyslovil, že prevzatie umiestneného do ústavu zdravotníckej starostlivosti je prípustné, bez splnenia zákonného postupu v zmysle vyššie citovanej právnej úpravy, rozhodol bez splnenia procesnej podmienky, ako i znemožnil účastníkovi konania realizáciu jeho procesných práv, ktoré mu priznáva Civilný mimosporový poriadok za účelom ochrany jeho práv, čím mu odňal možnosť konať pred súdom, z ktorého dôvodu odvolací súd podľa § 389 ods. 1 písm. a), b) CSP napadnuté uznesenie súdu prvej inštancie zrušil a vec vrátil v súlade s ustanovením § 391 ods. 1 CSP súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, v ktorom po prejednaní veci, viazaný právnym názorom odvolacieho súdu (§ 391 ods. 2 CSP) vo veci opätovne rozhodne, t. j. bude postupovať v zmysle príslušných ustanovení CMP upravujúcich detenčné konanie.

Toto rozhodnutie bolo v senáte prijaté pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP) v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).